

Acht maanden later deed dat wèl de algemeen secretaris van EDD, P. Brijnen, die, toen Fischer en 'dr. Solms' contact met hem zochten, de heren naar twee medewerkers van zijn inlichtingengroep verwees en, gehoord hun bericht over de duidelijk als provocatie bedoelde voorstellen van de beide Duitsers, onmiddellijk concludeerde dat zij niet te vertrouwen waren.¹ Brijnen waarschuwde Vrinten, Vrinten gaf die waarschuwing door aan majoor Chidson, toen hoofd van het *Passport Control Office*, en deze, die al enige aanraking met Fischer en 'dr. Solms' gehad had, brak het contact af.² Dat die waarschuwing door Chidson aan zijn opvolger, majoor Stevens, doorgegeven werd, is onwaarschijnlijk. Bovendien verdwenen, zoals wij al eerder verhaalden, mèt Chidson in die tijd alle hoofdfiguren van het *Passport Control Office*. Majoor Stevens begon nagenoeg met een schone lei; een schone lei kan in het inlichtingenwerk levensgevaarlijk zijn.

Nu bevond zich, naast Stevens en zijn officieren en zonder dat zij dat wisten, in Den Haag nog een andere Engelsman die in opdracht van de *Secret Intelligence Service* militaire spionage in Duitsland liet bedrijven: *captain* S. Payne Best. Hij had zich, ongeveer dertig jaar oud, in de eerste wereldoorlog in Den Haag gevestigd, aanvankelijk als vertegenwoordiger van enkele Britse firma's – in werkelijkheid was hij ook toen al een agent van SIS. Payne Best bleef na de oorlog in Den Haag wonen; hij werd er directeur van een chemisch-farmaceutische fabriek die o.m. babyzalf produceerde, trouwde met de dochter van een Nederlands generaal der mariniers en was in Haagse *society*-kringen een populaire figuur.

Aan het eind van de jaren '30 ging de Londense centrale hem weer opdrachten geven. Men nam daar aan, en niet ten onrechte, dat het de Duitsers bekend was, dat het *Passport Control Office* onderdeel was van SIS – het leek van belang, naast dat bureau een tweede instantie te scheppen van welker bestaan ook aan Engelse kant zo min mogelijk mensen moesten weten en die mede daardoor wellicht blijvend aan de aandacht van de Duitsers zou kunnen ontsnappen. Met Payne Best werd dus van Londen uit contact onderhouden door een apart geheim bureau binnen de centrale van de *Secret Intelligence Service: Organization Z*. Dat geheime bureau ressorteerde rechtstreeks onder de chef van de SIS: tot begin november '39 admiraal Sinclair.

Wij weten van het vooroorlogse spionagewerk van Payne Best weinig af; het enige Duitse stuk dat bewaard gebleven is, doet vermoeden dat althans één van zijn naaste Nederlandse medewerkers (P. N. van der Willik, mededirecteur van de bovenbedoelde fabriek) op dezelfde weinig-effectieve wijze

¹ Getuige P. Brijnen, a.v., dl. II c, p. 443. ² Getuige A. J. J. Vrinten, a.v., p. 603-04.